Tidsskriftet Tidsskrift for Den norske legeforening

Henger det sammen?

BOKOMTALER

Så hvordan henger en verden sammen? Eller sagt på en annen måte: Henger den sammen i det hele tatt?

Slik kan det spørres med en omskriving av Jan Kjærstads undring over hvordan romanfiguren Jonas Wergelands liv henger sammen (1).

Sosiologen, filosofen og musikkhistorikeren Dag Østerberg (f. 1938) gir ifølge bokomslaget en «tolkning av Vestens kultur i de siste århundrer (. . .). Målet er et helhetsbilde, en syntese». Østerberg må på en måte gå ut fra at «alt henger sammen med alt», som det ofte uttrykkes. Hvis ikke, var det liten grunn til å jakte på sammenhengen mellom politiske hendelser, teknologiske gjennombrudd, kunstneriske ytringer og sjakkspill (!) gjennom 350 år.

Innledningsvis beskriver Østerberg tre kjennetegn ved den moderne kulturen: det frie individet, fornuften og fremskrittet. «Det er ved disse tre begrepene at tilværelsen blir forstått og tydet innen moderne kultur; fjernes et eller flere, oppstår en annen livsanskuelse eller kultur, en annen måte å erfare verden på,» skriver han. Han går deretter kronologisk gjennom utviklingen fra midten av det 18. århundret som han tidfester som «modernitetens gjennomslag». Det er mye og spennende informasjon som formidles av en usedvanlig innsiktsfull og kunnskapsrik forfatter. Bredden er stor fra Haydns orkestersymfonier til Le Corbusiers byvisjoner. Boken er et slags modernitetsleksikon med minibiografier over kjente historiske skikkelser fra ulike samfunnsområder.

Etter å ha lest 415 ytterst innholdsrike sider er det likevel vanskelig å bli overbevist om at det virkelig er en sammenheng. Boken gir nemlig mer fragmentarisk kunnskap enn helhetlig oversikt. Det mest oppsummerende er kanskje Østerbergs korte sluttord. Her drøfter han tre mulige fremtidstrekk: at moderniteten i dagens forstand vedvarer, at naturvitenskapens stilling svekkes og at teknologien forvitrer, og til sist det han kaller en «vitalistisk kultur», der «intensitetens logikk» blir rådende.

Også for leger er en forståelse av det samfunnet vi lever i og ikke minst hvordan dette samfunnet har utviklet seg, viktig. Mye av profesjonens kollektive frustrasjon kunne vært redusert om legerollen ble forstått på bakgrunn av det som skjer omkring oss. Om Dag Østerbergs bok kan hjelpe oss med det, er jeg imidlertid i tvil om.

Kanskje henger ikke alt så godt sammen som vi gjerne vil tro – verken i den enkeltes liv eller i verden omkring oss?

MagneNylenna

Tidsskriftet

LITTERATUR

1. Kjærstad J. Forføreren. Oslo: Aschehoug, 1993.

Publisert: 20. april 2000. Tidsskr Nor Legeforen.
© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.